

УДК 330.322:330.341.1:340.134

Н. М. Столбуненко,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економіки та управління

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Французький бульвар, 24/26, 65044, м. Одеса, Україна,

e-mail: talya18@mail.ru

ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ВИХОДУ З КРИЗИ

Досліджуються особливості інноваційної економіки і забезпечення науково-технічного та інноваційного розвитку у складний для України період трансформації економіки, проаналізована роль держави, призваної забезпечити перехід до інноваційної моделі розвитку на основі використання різних засобів стимулювання науково-технічних та інноваційних процесів на всіх рівнях управління, запропоновані шляхи реалізації актуальних проблем інноваційної економіки на сучасному етапі.

Ключові слова: інновації, інвестиції, інноваційна продукція, інвестиційні ресурси, інноваційна політика.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інноваційна політика є однією з головних складових підвищення конкурентоспроможності української економіки, особливо в умовах інтеграції нашої країни в економічний простір Європи і Світу. У той же час члени Атикризової ради громадських організацій України та УСПП констатують, що інноваційна діяльність в Україні знаходиться на вкрай низькому рівні. Отже активізація інноваційної діяльності потребує нових форм і методів впровадження досягнень науки і техніки перш за все за рахунок розширення інноваційного ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В розробці проблем інноваційно-інвестиційного розвитку приймали участь як зарубіжні, так і вітчизняні дослідники. Зокрема до найбільш відомих зарубіжних дослідників можна віднести: І. Шумстера, П. Массе, К. Маркса, Дж. Кейнса, С. Фішера, К. Макконнела та інших. До вітчизняних науковців: О. Амоша, Ю. Бажал, В. Геєць, О. Кузьмін, Г. Клімкова, О. Ланко, Б. Малицький, А. Попович, Л. Федулова та інші.

В своїх дослідженнях вчені визначають, що в умовах суттєвого загострення боротьби за ринки збуту, обмеженості доступу до фінансових ресурсів, найбільші шанси на мінімізацію втрат та швидке відновлення економічних показників матимуть насамперед ті країни, які змогли ви-

будувати високоефективну економіку, засновану на постійному вдосконаленні виробничих процесів, створенні інноваційної продукції, оптимізації систем управління, високій інноваційній культурі населення загалом та управлінських кіл зокрема.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування особливостей процесів інноваційної економіки в Україні на сучасному етапі та пошук шляхів підвищення її ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день можна виділити ряд причин, які перешкоджають формуванню інноваційної моделі розвитку на Україні. Серед них можна виділити: недостатність фінансових ресурсів для проведення наукових досліджень і впровадження інноваційних розробок; відсутність ефективної правової бази для здійснення інноваційної діяльності; повільний розвиток сучасного ринку інноваційної продукції на Україні. Розвиток ринку інноваційної продукції на Україні стримується низьким інноваційним попитом з боку промисловості, що пояснюється відсутністю власних коштів для впровадження інновацій, високою вартістю нововведень, економічними ризиками і тривалими термінами окупності. До слова, останні роки спостерігається різке скорочення кількості промислових підприємств, що займаються інноваційною діяльністю. Згідно зі статистичними даними, в 2015 р. інноваційною діяльністю в промисловості займалися 824 підприємства, тоді як в 2014 р. – 1609, а в 2013 р. – 1715 [14]; відсутність дієвих механізмів, визначених державних пріоритетних напрямків розвитку науки і технологій, множинність наукових організацій, що претендують на відповідну державну підтримку. Наслідком цього стає недофінансування досліджень. Так в цілому в 2015 р. основним джерелом фінансування інновацій були власні кошти підприємств, частка яких в загальному обсязі фінансування інноваційних робіт склала 97,2 %; низька інформаційна прозорість інноваційної сфери, відсутність інформації про нові технології і можливі ринки збуту принципово нового продукту, а також відомостей для приватних інвесторів і кредитних організацій про об'єкти вкладення капіталу з потенційно високою прибутковістю.

Вирішення зазначених проблем вимагає активізації інноваційної діяльності, спрямованої на забезпечення розвитку базових галузей економіки країни за допомогою ефективної державної політики.

З цієї метою на Україні був розроблений Проект «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів» з урахуванням ключових положень, закладених в проєкті

«Стратегії інноваційного розвитку України на 2009-2018 рр. та на період до 2039 р.» [1]. Ця Стратегія являє собою комплексну модель інноваційного розвитку України на основі чітко визначених стратегічних пріоритетів і ключових заходів. Головна мета Стратегії має конкретне кількісне визначення: забезпечити в строк (до 2020 р.) підвищення впливу інновацій на економічне зростання України в 1,5-2 рази в порівнянні з сьогоденням. Основна мета Стратегії – це формування нового типу інноваційної системи, що забезпечує конкурентоспроможність вітчизняної економіки на основі використання вітчизняного наукового потенціалу та технологій.

Стратегічні завдання Стратегії:

- відтворення науково-технологічного потенціалу;
- стимулювання технологічного розвитку економіки;
- формування та підтримка розвитку інноваційного підприємницького середовища;
- формування і розвиток багаторівневої інноваційної інфраструктури;
- формування і реалізація регіональної інноваційної політики.

Пріоритетні напрямки:

- створення умов для розвитку і ефективного використання науково-технологічного потенціалу;
- оптимізація і підвищення ефективності діяльності державного сектора науки;
- проблеми чинного фінансового забезпечення інноваційного процесу на Україні та шляхи їх вирішення;
- стимулювання технологічного розвитку економіки;
- розвиток інноваційної інфраструктури;
- створення системи ступеневої освіти в інноваційній сфері;
- створення системи управління в сфері інноваційної діяльності;
- заходи щодо посилення взаємодії складових національної інноваційної системи України;
- забезпечення ефективного використання і захисту прав інтелектуальної власності в сфері науки і технологій, стимулювання залучення в господарський оборот результатів науково-технічної діяльності;
- формування і реалізація регіональної інноваційної політики [17, с. 11-13].

Зважаючи на це, Верховна рада прийняла постанову «Про створення тимчасової спеціальної комісії парламенту з питань майбутнього». Згідно проекту постанови, діяльність комісії, яка розпочала свою діяльність 22 квітня 2015 року, спрямована на:

- 1) визначення напрямків і пріоритетів науково-технічного та інноваційного розвитку держави;
- 2) розробку моделей майбутнього розвитку, обґрунтування загальнодержавних (національних) і регіональних програм і прогнозів їх реалізації;
- 3) підготовку питань стратегічного бачення розвитку України, а також з найбільш актуальних проблем держави і можливих шляхів їх вирішення [13].

Однак, вже через рік свого функціонування, 13 травня 2016 р., тимчасова спеціальна комісія ВРУ припинила своє існування. Але за цей час вона налагодила зв'язок з парламентським Комітетом майбутнього Фінляндії, Парламентською Радою сталого розвитку Німеччини. Також вона провела ряд конференцій і налагодила співпрацю з експертами.

Аналізуючи вищесказане, можна зробити наступні висновки:

1. Успішна реалізація даної стратегії вимагає законодавчого закріплення в Законі України «Про інноваційну діяльність» уповноваженого органу з інноваційної політики при уряді України в якості структури, яка визначає пріоритети технологічного розвитку, координуючої ролі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України в області формування і реалізації інноваційної політики, здійснення інноваційного, технологічного прогнозування, проведення технологічного аудиту підприємств в пріоритетних галузях, а також ролі місцевих виконавчих органів.

2. Повинні бути внесені зміни в Податковий кодекс України, а також в стандарти і технічні регламенти в частині актуалізації інструментарію з адміністративного стимулювання модернізації виробничих активів [18, с. 70-71].

Особливу роль у формуванні конкурентоспроможності української економіки грають зарубіжні інвестиційні ресурси. Рівень конкурентоспроможності країни визначається інноваційною активністю, що знаходиться в прямій кореляції з інвестиційною забезпеченістю. Країни з високим рівнем захисту інтересів інвесторів і накопиченням інноваційного потенціалу отримують конкурентні переваги в боротьбі за інвестиції – найважливіший для розвитку економіки світовий ресурс. В умовах ринкових відношень та конкуренції залучення іноземних інвестицій є одним з ключових питань при переході на інноваційний шлях розвитку.

Іноземні інвестиції являють собою капітальні кошти, вивезені з однієї країни і вкладені в різні види підприємницької діяльності за кордоном з метою отримання підприємницького прибутку або відсотка.

Економіка України, її фінансова система дуже потребують припливу іноземного капіталу. Іноземний капітал здатний стабілізувати курс національної валюти, знизити банківські ставки, наповнити золотовалютні резерви і вирівняти платіжний баланс країни. Вважається, що найкращим і стабільним типом іноземного капіталу є прямі іноземні інвестиції (ПІІ) – вкладення капіталу з метою придбання довгострокового економічного інтересу в країні додатку капіталу, що забезпечує контроль інвестора над об'єктом розміщення капіталу. На відміну від портфельних (спекулятивних) вкладень, вони надходять до країн на довгостроковій основі, приносять з собою нові технології і стандарти, а продуктивність праці на підприємствах з іноземним капіталом, як правило, в рази вище.

ПІІ – головний показник, з яким в довгостроковій перспективі асоціюють приплив капіталу, а також економічний розвиток країни. Однак приток їх в Україну останнім часом значно сповільнився. Це зв'язано, в першу чергу, із загальним економічним спадом і важкою економічною кризою в країні.

Крім економічного спаду головними перешкодами для інвестицій в Україну іноземний бізнес вважає корупцію і судову систему. Про це йдеться в опитуванні інвестиційної компанії Dragon Capital і Європейської бізнес асоціації. «Широкомасштабна корупція (середня оцінка – 8,5 бала з 10 можливих) і відсутність довіри до судової влади (7,5 бала) займають перше і друге місце для всіх груп інвесторів: портфельних і стратегічних, тих, які вже інвестували в Україну, і тих, хто не наважився це зробити», – йдеться в повідомленні за результатами дослідження.

У десятку перешкод, на думку іноземних інвесторів, також увійшли: військовий конфлікт з Росією (6,1 бала), непрогнозований валютний курс і нестабільна фінансова система (6 балів), обмеження руху капіталу і валютне регулювання (5,5 бала), складне податкове адміністрування і нестабільне законодавство (5 балів), слабкі перспективи відновлення економічного зростання (4,6 бала), низька купівельна спроможність населення (3,9 бала), високі податкові ставки (2,9 бала). На думку опитаного бізнесу, в Україні необхідно перезапустити судову систему, виконувати програму МВФ, вирішити питання валютного курсу і регулювання [8].

У травні 2016 року набрав чинності закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів». Його положення спрямовані на дерегуляцію господарської діяльності акціонерних товариств та впровадження високих вимог для публічних акціонерних товариств, акції яких включені до біржового реєстру.

Серед найбільш важливих положень закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів» юристи виділяють введення похідного позову як нового способу захисту прав інвесторів. Цей механізм дозволяє притягнути до відповідальності посадових осіб господарського товариства за збитки, завдані їх діями або бездіяльністю. Відтепер акціонер (учасник) товариства, який сукупно володіє 10 % і більше статутного капіталу, матиме право звернутися до суду від імені товариства з позовом про відшкодування збитків, заподіяних госптовариству його посадовою особою.

Крім того, закон запроваджує інститут незалежних директорів АТ, удосконалює порядок визначення ринкової вартості цінних паперів, скасовує обов'язок виплачувати дивіденди через депозитарну систему, встановлюючи альтернативні способи виплати дивідендів АТ, вдосконалив механізм надання згоди на вчинення правочину, щодо якої існує зацікавленість. Документ також скасовує обмеження максимальної кількості акціонерів для приватного АТ, встановлює заборону для АТ на придбання власних акцій при їх розміщенні, зобов'язує публічне АТ пройти процедуру включення акцій до біржового реєстру і залишатися в ньому хоча б на одній фондовій біржі в Україні, встановлює обов'язок для ПАТ мати власний веб-сайт, а не веб-сторінку, і розмішувати на ньому інформацію, передбачену законом «Про акціонерні товариства». ПрАТ при цьому може як і раніше розмішувати таку інформацію на своїй веб-сторінці [3].

Загальний обсяг іноземних інвестицій в Україну на 1 липня 2016 року склав \$ 44,791 млрд, що на \$ 2,282 млрд більше показника на початок року – \$ 42,509 млрд, повідомляється на сайті Державної служби статистики України [11]. За січень-червень чистий приплив прямих іноземних інвестицій оцінений в \$ 2,0 млрд, тоді як за перше півріччя минулого року \$ 1,3 млрд, що в півтора рази більше, а в 2014 році Україна отримала чистими лише \$ 423 млн прямих інвестицій. Спостерігається значне зростання ПІІ в Україну. Важливим є те, що збільшення обсягів акціонерного капіталу нерезидентів відбувається на тлі зниження його відтоку. У першому півріччі поточного року цей показник склав 330 млн. дол. США, рік тому – 351 млн. дол. США, два роки тому – 660 млн. дол. США [4].

Виходячи з цього, Міністерство економічного розвитку і торгівлі (МЕРТ) в 2017 році очікує зростання прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну на \$ 4,5 млрд і активізації внутрішніх інвестиційних процесів. Це свідчить, що економіка поживається, що іноземні інвестори починають вірити в українську економіку і повертаються до неї.

Тут варто зазначити, що, наприклад, в минулому році 70 % від усіх ПІІ, які надійшли в Україну припадали на докапіталізацію «дочок» іноземних банків, яка триває і в цьому році.

Крім того, МЕРТ розраховує на активізацію внутрішніх інвестиційних процесів у зв'язку з очікуваним подальшим зниженням облікової ставки НБУ. Спостерігається тенденція: якщо облікова ставка НБУ в минулому році була 30 %, то сьогодні ми вже маємо 16,5 % і, власне, підтримуючи фінансову макростабілізацію, очікується, що регулятор і далі буде знижувати облікову ставку. Це буде давати суттєво дешевший ресурс економіці для інвестицій [16].

У 2016 році інвестиції надходили з 125 країн світу. У десятку основних країн-інвесторів, на які припадає 83,1 % загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – \$ 11,04 млрд, Нідерланди – \$ 5,91 млрд, Німеччина – \$ 5,45 млрд, Російська Федерація – \$ 4,62 млрд, Австрія – \$ 2,61 млрд, Великобританія – \$ 1,89 млрд, Віргінські Острови (Брит.) – \$ 1,79 млрд, Франція – \$ 1,53 млрд, Швейцарія – \$ 1,48 млрд і Італія – \$ 1,16 млрд . [12].

Основними перевагами України для здійснення інвестицій в її розвиток можна вважати те, що Україна є одним з найбільших ринків у Європі з 47 мільйонами споживачів і має динамічне зростання ВВП в Європі. Крім того, Україна знаходиться на четвертому місці в світі, з точки зору фахівців, у високотехнологічному секторі і має високий рівень освіти і дуже вдалу систему освіти. Її стратегічне географічне положення, біля входу в Європу, Росію і Азію, теж свідчить на користь потенційних інвесторів. Наявність таких інвесторів, як Kraft Foods, Coca-Cola, Hewlett Packard, Cargill, Knauf, Райффайзен Банк Аваль, Credit Agricole і багато інших, а також зміцнення і реформування банківського сектора можна без сумнівів віднести до переваг України.

Загальна потреба економіки України становить понад \$ 40 млрд. Інвестицій потребують практично всі галузі економіки, і від правильності їх використання залежить майбутнє нашої країни.

Так, у Мінекономрозвитку вважають, що іноземні інвестиції є одним з найбільш дієвих механізмів, який веде до зростання економіки. Про це на прес-конференції сказав заступник міністра економічного розвитку і торгівлі України Роман Качур. «Ми повинні працювати над залученням іноземних інвестицій в економіку України. Це той шлях, який проходять усі країни. Це той інструмент, який показав і довів, що тільки таким чином економіка може досягти зростання. Україна має для цього всі передумови», – підкреслив він [7].

Таким чином, активізація інвестиційного процесу, зростання прямих капітальних вкладень в економіку є одним з головних інструментів успішного проведення економічних реформ в Україні [5, с. 16-17].

Важливою складовою сукупного економічного потенціалу є науково-технічний потенціал, який являє собою сукупність всіх наукових засобів і ресурсів. У свою чергу, науково-технічний потенціал ґрунтується на науково-технічному прогресі, який визначається як безперервний тривалий процес корінних якісних і кількісних змін у техніці і технології виробництва, енергетиці, знаряддях і предметах праці, в організації планування, виробництва і управління, в характері трудової діяльності людей. Базується він на розвитку науки і техніки, розширенні масштабів наукових досліджень і використанні їх результатів в практиці господарства.

Отже, науково-технічний потенціал - це сукупність ресурсів і можливостей сфери науки будь-якої системи (колективу, галузі, міста і т. д.), яка дає можливість при наявних формах організації та управлінні ефективно вирішувати господарські завдання. Його складовими виступають:

- матеріально-технічна база науки (наукові організації, науково-дослідні лабораторії, експериментальні заводи, електронно-обчислювальні центри, обладнання тощо);
- наукові кадри (дослідники, експериментатори, конструктори, винахідники, науково-технічний персонал тощо);
- фонд винахідників і відкриттів (банк наукових знань, винаходів, зразків, наукової інформації, патентів, наукових проектів, авторських свідоцтв тощо);
- організаційно-управлінська структура наукової сфери (система управління, фінансування, планування науково-дослідної та проектно-конструкторської роботи – НДПКР, організаційно-управлінські структури, методи управління НДПКР).

Науковий потенціал України базується на розгалуженій мережі наукових інститутів, науково-дослідних установ, які існують в системі Національної академії наук, міністерств і державних комітетів. Науковою діяльністю зайнято понад 100 тис. науковців, з яких 12 тис. докторів наук і 72 тис. кандидатів наук. У деяких напрямках науки Україна проявила себе як один зі світових лідерів, наприклад, в кібернетиці, електрозварюванні металів, кардіохірургії, космічній техніці.

Однак у багатьох областях наукової діяльності, що стосуються розробки високопродуктивної техніки і новітніх технологій, відставання

вітчизняної науки є суттєвим. Сьогодні така ситуація ускладнюється недостатнім фінансуванням і нестабільною діяльністю наукових організацій, виїздом спеціалістів високої кваліфікації за межі держави.

Так в Україні за 2015-й рік з бюджету було виділено на підтримку досліджень 16 млрд. гривень, або всього 0,8 % ВВП. А за загальною кількістю інвестицій в наукові дослідження наша країна зайняла 76-е місце в світі. Для порівняння, загальні витрати на науку в Україні складають лише 74,6 % обсягів фінансування науки одного провідного університету Європи, а державні витрати на науку в Україні втричі менше обсягів фінансування наукової діяльності Оксфордського університету [10].

За роки незалежності кількість дослідників в галузі технічних наук в Україні знизилася в 3,5 рази. Освоєння нових видів техніки скоротилось в 14,3 рази, а частка інноваційно-активних промислових підприємств – в 5,0 разів. При цьому загальний приріст ВВП за рахунок введення нових технологій у нас становить 0,7 %, в той час як в розвинених країнах – 60-90 %.

В Україні необхідно збільшити кількість підприємств, які займаються інноваційною діяльністю, оскільки їх частка в 2014 році становила приблизно 16%, тоді як в країнах ЄС доходить до 70 %, заявив діючий президент України Петро Порошенко на зустрічі з провідними вченими країни. Як повідомляє прес-служба глави держави, президент зазначив, що невикористання потенціалу науки призводить до науково-технологічного відставання України від розвинених країн. «У сучасному світі не сировинні багатства, а інноваційність є вирішальним фактором економічного успіху», – зазначив П. Порошенко [9].

Президент також звернув увагу на потенціал інтелектуальної власності і забезпечення ефективних механізмів її комерціалізації. У промисловому виробництві використовується лише 4,2% наявних винаходів.

Також, за його словами, важливим є розроблення та прийняття нового інноваційного закону «Про наукову і науково-технічну діяльність». «Необхідно удосконалити механізм формування держзамовлення на розробку новітніх технологій, посилити державний нагляд і громадський контроль за проведенням наукових і науково-технічних розробок, здійснюваних за бюджетні кошти, створити систему оцінки науково-технічного та інноваційного рівня наукового і технологічного продукту на основі методів і критеріїв, які вже зараз застосовуються в ЄС», – затвердив президент [9].

У липні 2016 року була проведена зустріч представників асоціації та ІТ-спільноти з президентом Петром Порошенком. Зокрема, в асоціації

запропонували запровадити модель «Фонд фондів» для інвестування в існуючі на ринку і нові венчурні фонди. У зв'язку з цим було запропоновано звернутися до Європейського інвестиційного фонду та інших міжнародних інститутів, які реалізують цю модель. «Це дозволить стимулювати розвиток венчурної і IT-індустрій, а також дасть можливість існуючим 2500 стартапам (з яких за даними UVCA тільки 66 залучили інвестиції в минулому році) отримати фінансування в Україні», – відзначають в UVCA.

Крім того, представники галузі озвучили й інші пропозиції для розвитку сфери IT в Україні. Так, пропонується створити державний інститут, відповідальний за інноваційну політику України за зразком Office of the Chief Scientist (Офіс головного вченого) в Ізраїлі. Також в асоціації пропонують спростити отримання в Україні робочої візи для іноземців (скорочення термінів до одного дня) для залучення в країну висококваліфікованих фахівців в першу чергу в сфері високих технологій [2].

Величезний потенціал Україна має у розвитку інформаційних технологій. Так, США інвестували близько \$ 100 млн на їх розвиток в Харкові. Про це на сьомому міжнародному економічному форумі в Харкові заявив посол США Джеффрі Пайетт. «Одна з найважливіших сфер, в якій Харків бореться за глобальні ресурси, – це інформаційні технології. І, не дивлячись на військові дії, що відбуваються поруч, технологічний сектор тут процвітає. У цьому році в нові підприємства такого типу було інвестовано близько \$ 100 млн. Тут створено новий кластер інформаційних технологій та сучасна установка «Джерело нейтронів» з підтримки найважливіших досягнень в ядерній галузі України, на яку США виділив понад 70 млн дол. фінансової допомоги», – заявив Пайетт. Він зазначив, що у Харкова є потенціал стати важливим центром інформаційних технологій для всієї Європи [15].

На сьогоднішній день особливої уваги заслуговують розробки, сприяючі прискореному розвитку науково-технологічного потенціалу країни. Щоб підвищити їх якість і збільшити кількість передбачається:

1. Інтеграція науки і освіти через розвиток нових форм науково-освітньої діяльності, залучення талановитої молоді в сферу науки і вищої освіти, формування нової генерації фахівців з державним мисленням, а також створення умов для підвищення престижу наукової, науково-педагогічної та інноваційної діяльності, для реалізації яких необхідно:

– впровадження принципів наскрізної безперервної освіти, починаючи з навчання в спеціалізованих ліцеях, потім на спільних з університетами факультетах і кафедрах, далі – в аспірантурі;

- реалізацію спільних дослідницьких проектів академічних інститутів і університетів із залученням талановитих студентів;
- організацію спеціальних навчальних курсів та тренінгів по підготовці і підвищенню кваліфікації фахівців в області інноваційного менеджменту і трансферу технологій.

2. Залучення об'єктів інтелектуальної власності в економічний оборот шляхом:

- інвентаризації завершених НДДКР (науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок) за пріоритетними напрямками інноваційного співробітництва;
- ідентифікації інтелектуальних прав і забезпечення їх правового захисту;
- аналізу можливостей і вироблення умов для комерціалізації результатів НДДКР.

3. Адресна фінансова та інформаційна підтримка наукових колективів, провідних пошукових досліджень і розробки за пріоритетними напрямками (в тому числі через виділення цільових грантів учасникам інноваційного процесу) [6, с.12].

Важливим напрямком розвитку науково-технічного потенціалу України на сучасному етапі є впровадження інформаційних і комп'ютерних технологій, зростання інтелектуалізації діяльності. Збільшення ВВП, докорінне поліпшення його структури безпосередньо залежить від інформаційної індустрії, що вимагає інтелектуальних інвестицій, створення повноцінного ринку інформаційних товарів.

Метою розвитку науково-технічного потенціалу країни є створення умов для підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників шляхом технологічної модернізації національної економіки, підвищення рівня їх інноваційної активності, виробництва наукомісткої (інноваційної) продукції, застосування передових технологій, методів організації та управління господарською діяльністю для поліпшення добробуту громадян і забезпечення стабільного економічного зростання.

Висновки та пропозиції. Таким чином, на сучасному етапі інноваційна діяльність України характеризується зниженням активності, дефіцитом фінансових ресурсів, падінням платоспроможного попиту на науково-технічну продукцію, викликаного значними недоліками при розробці та виконанні державних цільових програм.

В якості одного з найважливіших напрямків в інноваційну політику входить комплекс заходів в галузі культури, освіти і регулюванні

ринку праці. Зазначені заходи спрямовані на досягнення двох цілей: сприяння побудові інноваційної економіки і формування інноваційного суспільства. Йдеться, з одного боку, про заходи щодо стимулювання сфери науково-дослідницької діяльності, а з іншого боку, про заходи щодо підвищення загального культурного і освітнього рівня населення і формування на цій основі інноваційної культури. Останнє необхідно для перетворення інновацій в джерело економічного розвитку країни, що неможливо без охоплення інноваціями всіх галузей і сфер національної економіки. А для широкого поширення інновацій потрібна наявність про-професійних кадрів, підготовка яких повинна стати одним з пріоритетів державної політики в галузі освіти.

Важливим напрямком політики інновацій будь-якої держави і нашої, зокрема, повинна бути «турбота» уряду про своїх громадян, і перш за все з точки зору розвитку національного ринку праці. Відштовхуючись від аргументів, наведених в даній статті, можна зробити висновок, що навіть самі вчені й освідченні люди не зможуть принести користь своїй країні, якщо для них на першому місці буде стояти проблема працевлаштування або ж, наприклад, оплата праці. Особливу ж увагу потрібно звернути на молоде покоління України - покоління майбутнього, як головну інвестицію в стрімкий розвиток нашої держави. А реформа в системі освіти і подолання молодіжного безробіття – найперші і головні кроки на шляху до досягнення спільної мети.

Як і будь-яка держава, Україна зацікавлена в залученні іноземних інвестицій. Необхідність їх залучення очевидна: саме приплив іноземного капіталу сприяє швидкому та ефективному розвитку економіки країни. Іноземні інвестиції відкривають перед нами нові перспективні можливості.

Іноземний капітал може привнести в Україну досягнення науково-технічного прогресу і найпередовіший управлінський досвід. Тому включення нашої держави у світове господарство і залучення іноземного капіталу – необхідна умова побудови в країні сучасного громадянського суспільства. Приплив іноземних інвестицій життєво важливий і для досягнення середньо-термінових цілей виходу з сучасної суспільно економічної кризи, подолання спаду виробництва і погіршення якості життя українців.

Слід зазначити, що за той час, поки Україна коливалася в виборі тих чи інших механізмів стимулювання інноваційних процесів та обирала половинчасті рішення, значно змінилася сама природа інноватики. Сьогодні мова вже йде не тільки про побудову вдалої моделі взаємодії інте-

лектуального і реального секторів економіки, що дозволяє результатами наукових досліджень або конструкторсько-винахідницької роботи вільно потрапляти на ринок, перетворюючись в новий продукт або технологію. Йдеться про суцільне проникнення інновацій на всі рівні і сфери людської діяльності, зміцнення інноваційних зв'язків між різними секторами промисловості, між економікою і соціумом, перетворення будь-якої діяльності в інноватику. Головний фактор успіху – систематичність і безперервність кроків, спрямованих на стимулювання інновацій. А від того, чи здатна буде українська влада і суспільство протидіяти існуючим викликам, реалізувати намічені перетворення, залежить майбутнє України.

Список використаної літератури

1. Проект «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48722> (дата 01.08.2016). – Назва з екрану.
2. В Україні хочуть створити фонд для збільшення фінансування стартапів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.rbc.ua/rus/lnews/ukraine-hotyat-sozdat-fond-uvelicheniya-finansirovaniya-1467877448.html> (дата 07.07.2016). – Назва з екрану.
3. Законодавчі зміни щодо захисту прав інвесторів вступили в силу з 1 травня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://interfax.com.ua/news/economic/341819.html> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
4. Зростання іноземних інвестицій – відновлення довіри інвесторів або повернення раніше виведеного. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://euro-rating.com.ua/regiony/analitika/rost-inostrannyh-investitsij-vosstanovlenie-doveriya-investorov-ili-vozvrat-ranee-vyvedennogo/> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
5. Іваноньків О. О. Політика держави відносно інвестиційної діяльності в Україні та перспективи прямого іноземного інвестування / О. О. Іваноньків // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 11. – С. 12-17.
6. Мацевітій Ю. Яка все-таки наука потрібна країні / Ю. Мацевітій, А. Тарелін. – Київ : МЕГА-поліграф, 2015. – 24 с.
7. Мінекономрозвитку має намір збільшити приплив іноземних інвестицій в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ru/news/-/335777/minekonomrazvitiya-namereno-uvelichit-pritok-inostrannyh-investitsij-v-ukrainu> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
8. Названо основні проблеми для інвесторів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finance.bigmir.net/business/73500-Nazvany-osnovnye-problemy-dlja-investorov-v-Ukraine> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
9. Невикористання наукового потенціалу України веде до її науково-технологічного відставання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

- <http://interfax.com.ua/news/economic/273008.html> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
10. Підорічева І. Інноваційна економіка – це економіка нестандартних рішень / І. Підорічева. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.zn.ua/macrolevel/innovacionnaya-ekonomika-eto-ekonomika-nestandartnyh-resheniy-.html> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
 11. Прямі іноземні інвестиції (Акціонерний капітал) з країн ЄС в економіці України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukrstat.org> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
 12. ПІВ в Україні за 9 міс. 2016 виросли на \$ 2,62 млрд. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://interfax.com.ua/news/economic/384165.html> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
 13. Рада створила комісію з питань майбутнього, призначивши заступником Таруту. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://apostrophe.com.ua/news/politics/2015-04-22/rada-sozdala-komissiyu-po-voprosam-buduschego-naznachiv-zamom-tarutu/22191> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
 14. Статистичні дані розробки і освоєння інновацій. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
 15. США інвестували близько 100 млн дол. на розвиток інформаційних технологій в Харкові. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://112.ua/ekonomika/ssha-investirovali-okolo-100-mln-doll-na-razvitie-informacionnyh-tehnologiy-v-harkove-256325.html> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
 16. У 2017 році в Україну зайде \$ 4,5 млрд прямих іноземних інвестицій – МЕРТ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://delo.ua/ukraine/v-2017-godu-v-ukrainu-zajdet-45-mlrd-prjamyh-inostrannyh-invest-319222/> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
 17. Федоренко Н. М. Інноваційна політика : проблеми і механізми реалізації пріоритетних напрямків стратегії інноваційного розвитку України і Росії / Н. М. Федоренко, М. В. Кармінський-Білоброва. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gosbook.ru/> (дата 06.05.2016). – Назва з екрану.
 18. Швець Ю. Ю. Стратегічні напрямки удосконалення управління інноваційним розвитком / Ю. Ю. Швець // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 7 (145). – С. 65 - 71.

Стаття надійшла 17.10.2016 р.

Н. Н. Столбуненко,

кандидат экономических наук, доцент,

доцент кафедры экономики и управления

Одесского национального университета имени И. И. Мечникова

Французский бульвар, 24/26, 65044, м. Одесса, Украина,

e-mail: talya18@mail.ru

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА УКРАИНЫ НА ПУТИ ВЫХОДА ИЗ КРИЗИСА

Исследуются особенности инновационной экономики и обеспечение научно-технического и инновационного развития в сложный для Украины период трансформации экономики, проанализирована роль государства, призванного обеспечить переход к инновационной модели развития на основе использования разных способов стимулирования научно-технических и инновационных процессов на всех уровнях управления, предложены пути реализации актуальных проблем инновационной экономики на современном этапе.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, инновационная продукция, инвестиционные ресурсы, инновационная политика.

N. M. Stolbunenko,

Candidate of Economics Sciences,
Associate Professor of Economics and
Management Department
of Odessa National I. I. Mechnikov University
24/26 Frantsuzskyi Boulevard, 65044, Odessa, Ukraine,
e-mail: talya18@mail.ru

UKRAINIAN INNOVATIVE ECONOMY ON THE WAY OF ITS EXIT FROM CRISIS

Summary

The features of the innovation economy and the provision of scientific, technical and innovative development in the difficult period of economic transformation for Ukraine are analyzed. The role of the state aimed at providing the transition to an innovative model of development based on the use of different ways to stimulate scientific, technical and innovation processes at all levels of government is suggested, implementation of topical problems of the innovative economy at the present stage.

Keywords: innovation, investment, innovative products, investment resources, innovation policy.

References

1. Proekt «Stratehii innovatsiinoho rozvytku Ukrainy na 2010-2020 roky v umovakh hlobalizatsiinykh vyklykiv» [Project “Strategy of innovative development of Ukraine for 2010-2020 in the context of globalization challenges”]. Retrieved from : <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48722>. [in Ukrainian].
2. V Ukraini khochut stvoryty fond dlia zbilshennia finansuvannia startapiv [The fund to increase the financing of startups is going to be created in Ukraine]. Retrieved from : <https://www.rbc.ua/rus/lnews/ukraine-hotyat-sozdat-fond-uvlicheniya-finansirovaniya-1467877448.html>. [in Ukrainian].

3. Zakonodavchi zminy shchodo zakhystu prav investoriv vstupyly v sylu z 1 travnia [Legislative changes regarding the protection of investor rights came into force on May 1]. Retrieved from : <http://interfax.com.ua/news/economic/341819.html>. [in Ukrainian].
4. Zrostannia inozemnykh investytsii – vidnovlennia doviry investoriv abo povernennia ranishe vyvedenoho? [Growth of foreign investment is a restoration of investor confidence or return of previously withdrawn?]. Retrieved from : <http://euro-rating.com.ua/regiony/analitika/rost-inostrannyh-investitsij-vosstanovlenie-doveriya-investorov-ili-vozvrat-ranee-vyvedennogo/>. [in Ukrainian].
5. Ivanonkiv, O. O. (2007). Polityka derzhavy vidnosno investytsiinoi diialnosti v Ukraini ta perspektyvy priamoho inozemnoho investuvannia [State policy regarding investment activity in Ukraine and perspectives of direct foreign investment]. *Aktualni problemy ekonomiky. – Current problems of the economy*, No. 11, pp. 12-17. [in Ukrainian].
6. Matsevyti, Yu. & Tarelin, A. (2015). Yaka vse-taky nauka potribna kraini [What kind of science is needed by the country?]. Kyiv : MEGA-polihraf. [in Ukrainian].
7. Minekonomrozvytku maie namir zbilshyty pryplyv inozemnykh investytsii v Ukraini [The Ministry of Economic Development intends to increase the inflow of foreign investments in Ukraine]. Retrieved from : <http://news.finance.ua/en/news/-/335777/minekonomrazvitiya-namereno-uvelichit-pritok-inostrannyh-investitsij-v-ukrainu>. [in Ukrainian].
8. Nazvano osnovni problemy dlia investoriv v Ukraini [The main problems for investors in Ukraine are named]. Retrieved from : <http://finance.bigmir.net/business/73500-Nazvany-osnovnye-problemy-dlja-investorov-v-Ukraine>. [in Ukrainian].
9. Nevkorystannia naukovooho potentsialu Ukrainy vede do yii naukovo-tekhnichnoho vidstavannia [Non-use of scientific potential of Ukraine leads to its scientific and technological lag]. Retrieved from : <http://interfax.com.ua/news/economic/273008.html>. [in Ukrainian].
10. Pidoricheva, I. Innovatsiina ekonomika – tse ekonomika nestandardnykh rishen [Innovative economy is the economy of non-standard solutions]. Retrieved from : <http://gazeta.zn.ua/macrolevel/innovacionnaya-ekonomika-eto-ekonomika-nestandardnyh-resheniy-.html>. [in Ukrainian].
11. Priami inozemni investytsii (Aksionernyi kapital) z krain YeS v ekonomitsi Ukrainy [Foreign Direct Investment (Equity) from EU countries in the Ukrainian economy]. Retrieved from : <https://ukrstat.org>. [in Ukrainian].
12. PII v Ukrainu za 9 mis. 2016 vyrosly na \$ 2,62 mlrd. [FDI in Ukraine for 9 months of 2016 have increased by \$ 2.62 billion]. Retrieved from : <http://interfax.com.ua/news/economic/384165.html>. [in Ukrainian].
13. Rada stvoryla komisiuu z pytan maibutnoho, pryznachyvshy zastupnykom Tarutu [The Council has established a commission on the future, appointing Tarut as the Deputy]. Retrieved from : <http://apostrophe.com.ua/news/politics/2015-04-22/rada-sozdala-komassiyu-po-voprosam-buduschego-naznachiv-zamom-tarutu/22191>. [in Ukrainian].

14. Statystychni dani rozrobky i osvoiennia innovatsii [Statistical data of development and development of innovations]. Retrieved from : <http://www.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].
15. SshA investuvaly blyzko \$ 100 mln na rozvytok informatsiinykh tekhnolohii v Kharkovi [USA has invested about \$ 100 million for the development of information technologies in Kharkov]. Retrieved from : <http://112.ua/ekonomika/ssha-investirovali-okolo-100-mln-doll-na-razvitie-informacionnyh-tehnologiy-v-harkove-256325.html>. [in Ukrainian].
16. U 2017 rotsi v Ukrainu zaide \$ 4,5 mlrd pryamykh inozemnykh investutsii – MERT [In 2017, Ukraine will receive \$ 4.5 billion of direct foreign investment – MERC]. Retrieved from : <http://delo.ua/ukraine/v-2017-godu-v-ukrainu-zajdet-45-mlrd-prjamyh-inostrannyh-invest-319222/>. [in Ukrainian].
17. Fedorenko, N. M. & Karminskyi-Bilobrova, M. V. Innovatsiina polityka : problemy i mekhanizmy realizatsii priorytetnykh napriamkiv stratehii innovatsiinoho rozvytku Ukrainy i Rosii [Innovation policy : problems and mechanisms for implementation of priority areas of the strategy of innovative development of Ukraine and Russia]. Retrieved from : <http://www.gosbook.ru/>. [in Ukrainian].
18. Shvets, Yu. Yu. (2013). Stratehichni napriamky udoskonalennia upravlinnia innovatsiinym rozvytkom [Strategic directions of improvement of management of innovative development]. *Aktualni problemy ekonomiky. – Current problems of economy*, № 7 (145), pp. 65-71. [in Ukrainian].